ГАЗЕТА ГО «ВСЕУКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗІ СЛУХУ «УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ГЛУХИХ»

НАШЕ ЖИТТЯ

http://utog.org

№ 12 (2525) ГРУДЕНЬ 2021

МОЄ ПОКЛИКАННЯ — ДАРУВАТИ ЛЮДЯМ РАДІСТЬ

ІНТЕРВ'Ю З ЖАНОМ ТАРНАВСЬКИМ

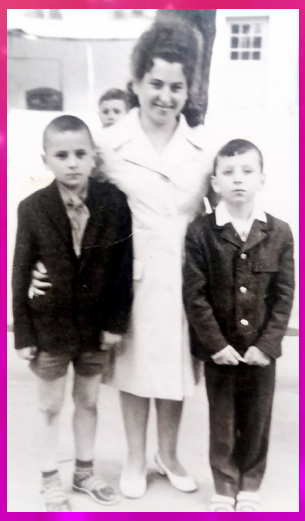

Моє покликання — дарувати людям радість 2-3 стор.

ГАЗЕТА ГО «ВСЕУКРАЇНСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ЗІ СЛУХУ «УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ГЛУХИХ»

НАШЕ ЖИТТЯ

http://utog.org

№ 12 (2525) грудень 2021

Видається з 1967 року

Газета виходить раз на місяць

Комп'ютерний набір і верстка виконані відділом організаційної та видавничої роботи виконавчого апарату ЦП УТОГ

Реєстраційний № 753, серія КВ, від 28 липня 1994 р.

Адреса редакції: 03150, м. Київ-150, вул. Велика Васильківська, 74.

Редактор **Н. Каменська**

Комп'ютерна верстка та дизайн **П. Моргунов**

тел.: (044) 287 21 80

ourlife@ukr.net, ourlife.utog@gmail.com

https://utog.org

https://t.me/ourlifeinua

Новорічні та Різдвяні привітання від президії Центрального правління УТОГ

Президія Центрального правління УТОГ

Перегортаючи останні сторінки року 2021-го, що відходить в історію, скажемо йому слова подяки за гарні події та здобутки, яких було чимало попри всі негаразди, які нам сьогодні доводиться переживати в умовах пандемії через коронавірусну хворобу COVID-19.

Продовжуючи традицію у передноворічні дні згадувати рік минулий, його події та досягнення, радості й зустрічі, тривоги і втрати, спитаємося, яким же ми його запам'ятаємо? Першою чергою, це був рік напруженої праці в усіх сферах діяльності нашого Товариства, а найголовніше — у 2021 році відбувся ювілейний XX з'їзд УТОГ, який дав оцінку зробленому за п'ять років і намітив плани на майбутнє.

2021 року, попри непросту ситуацію, яка склалася в країні і в усьому світі, Українське товариство глухих наполегливо продовжувало розпочату раніше роботу з метою захисту прав і поліпшення якості життя осіб з порушеннями слуху, надання їм усебічної допомоги. У проведенні цієї роботи ми все впевненіше й ширше використовували сучасні технології, залучали до співпраці державні органи та інші структури, активно популяризували в суспільстві нашу рідну українську жестову мову і культуру глухих. Безумовно, ця діяльність вкрай важлива для всіх нас і вона й надалі буде продовжуватися і розвиватися.

Колективи більшості підприємств УТОГ у 2021 році успішно виконували не лише виробничі завдання, а й соціальні функції із захисту інтересів і реабілітації своїх працівників.

За рахунок коштів з бюджету УТОГ і за самостійно зароблені кошти підприємства і організації УТОГ здійснювали роботу зі збереження та забезпечення належного технічного стану нерухомого майна УТОГ.

З надією та вірою у краще зустрічаємо ми 2022 рік і бажаємо кожному члену УТОГ міцного здоров'я, родинного тепла, успіхів і добра, а всьому нашому Товариству — злагоди, стійкості й згуртованості, енергії і наполегливості у здійсненні подальших планів!

Щасливого Нового року та Різдва Христового!

Наталія КАМЕНСЬКА,
Людмила ДУБРОВІНА

Моє покликання — дарувати людям радість

Знову наближається чудове новорічне свято, яке дарує нам нову надію, надихає позитивними емоціями, починає відлік нового проміжку часу і… робить нас на рік старшими.

Напередодні Нового року відзначає свій ювілейний день народження добре відома багатьом у нас в УТОГ людина — педагог Чернівецького обласного навчально-реабілітаційного центру «РОДИНА» (колишня спецшкола-інтернат № 2), активний учасник колективу художньої самодіяльності Чернівецького будинку культури УТОГ **Жан Мірча-Вілівич ТАРНАВСЬКИЙ.**

— Вітаємо Вас з ювілеєм і зичимо всього найкращого! Вам подобається святкувати свій день народження під ялинкою?

— Щиро вдячний за привітання. Чи подобається мені святкувати свій день народження під ялинкою? Мабуть, не дуже, тому що приходиться поєднувати два свята в одне.

— Ви зараз працюєте у своїй школі, але розпочали свій трудовий шлях далеко від рідної домівки.

— Так, це правда. У ті часи, щоб оформити пенсію, необхідно було мати декілька років трудового стажу, ну і, звичайно, хорошу заробітну плату. Саме це, після закінчення Чернівецької спеціальної школи для слабкочуючих дітей, привело мене на завод імені Жовтневої революції в м. Одеса.

— Ви ще зі школи почали виступати в художній самодіяльності чи цьому сприяла творча атмосфера і зустріч з талановитими людьми в Одесі?

— Закоханість у пісню в жестовому виконанні зародилася ще в дитинстві. Мій батько працював кіномеханіком в обласному Будинку культури УТОГ і часто брав мене з собою. У Будинку культури вирувало цікаве життя: репетиції, концерти, різноманітні заходи тощо.

І саме тоді я відчув непереборне бажання співати. Спочатку брав участь у шкільній художній самодіяльності, потім виступав у Будинку культури. В Одесі, у культзакладі для глухих, я зустрівся з такими талановитими учасниками художньої самодіяльності як Євгенія Волошина, Раїса Пискун, Анатолій Дрибнюк, Любов Чайкіна, Олександр Фурманський, Анатолій Маринич та інші. Ці зустрічі стали поштовхом до іншої манери виконання, до пошуку нового репертуару.

— Ви маєте два дипломи про вищу освіту — з культурно-освітньої роботи і педагогіки. Вони Вам знадобилися в роботі, чи не так?

— Дарувати людям радість — це, мабуть, моє. Так підказало серце, і я вступив до Київського інституту культури, який закінчив у 1998 році, уже працюючи в Чернівецькому обласному будинку культу-

ри УТОГ. Ми готували багато концертних програм, які показували як для відвідувачів Будинку культури, так і для глядачів на різноманітних міських та обласних заходах, а також в спецшколах для дітей з порушеннями слуху. Я бачив, як учні раділи нашим зустрічам, нашому спілкуванню, і зрозумів, що хочу дарувати їм радість творчості та навчати їх. Тож у 2013 році я закінчив Київський національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова за спеціальністю «Корекційна освіта» і здобув кваліфікацію вчителя шкіл глухих та слабкочуючих учнів, сурдопедагога дошкільних закладів.

— Не секрет, що глухим педагогам складно знайти роботу за спеціальністю. А як Ви прийшли на роботу до своєї рідної школи?

— Після закінчення університету рідна школа відкрила переді мною двері і мене прийняли на роботу. Я працював вихователем, а наразі веду в школі гурток сучасного мистецького жанру «Художній переклад пісні жестовою мовою».

— Школа, яка раніше навчала лише діток з порушеннями слуху, тепер стала навчально-реабілітаційним центром і серед її учнів — школярі з різними порушеннями. Ви особисто працюєте лише з дітьми, які мають проблеми зі слухом?

— Так, наша школа стала навчально-реабілітаційним центром «Родина» і навчаються тут діти з інвалідністю різних нозологій, але я працюю лише з дітьми з порушеннями слуху.

— Пандемія через захворювання на ковід примусила багатьох творчих людей зробити вимушену перерву у виступах на сцені. А як Вам вдається тримати себе в належній формі, зберігати творчий настрій?

— Звичайно, через цю страшну хворобу багато чого змінилося в державі й у світі, в різних сферах діяльності, не оминуло це й освіту. Через карантинні обмеження навчання проводилось в онлайн-форматі. Пристосовуватися до цих змін і навчатися доводилося і дітям, і батькам, і вчителям.

Якщо раніше, при перебуванні дітей у школі, при проведенні шкільних свят ми давали великі концертні програми, то на карантині, коли доводилося працювати онлайн, записували кліпи і невеликі концертні програми. При послабленні карантинних обмежень давали концерти на різних міських майданчиках. Тісно співпрацюємо з обласною організацією УТОГ, до проведення заходів у Будинку культури УТОГ залучаємо і наших учнів.

— У Вашому творчому доробку — численні перемоги в різних конкурсах та фестивалях. Але, мабуть, найбільше тішать успіхи ваших учнів, якими ви можете пишатися. Ірина Тузик, яка цього року на V Всеукраїнському конкурсі пісні у жестовому виконанні посіла призове друге місце — випускниця вашої школи?

— Наші діти беруть участь у конкурсах художньої самодіяльності різного рівня, неодноразово відзначені нагородами, дипломами та подяками. Щодо Ірини Тузик. Так, вона навчалася як в нашій школі, так і в обласному навчально-реабілітаційному центрі № 1. Дуже талановита дівчина, закінчила Чернівецький коледж мистецтв ім. С. Воробкевича, працювала в Будинку культури УТОГ, зараз працює в нашій школі. Я дуже радію її успіхам і дуже хочу, щоб таких перемог у її житті було багато, адже це стимулює та надає наснаги.

— Дякуємо за розмову і щиро бажаємо нових творчих здобутків і Вам особисто, і Вашим учням!

Чернівецька обласна організація УТОГ, обласний навчально-реабілітаційний центр «Родина», обласний будинок культури УТОГ, Об'єднання нечуючих педагогів вітають Жана Тарнавського зі славним ювілеєм та бажають невичерпної енергії, здоров'я міцного і чистого, як гірський кришталь, творчих злетів, щасливого стану душі. Нехай життя дарує масу можливостей, чудових ідей, добрих почуттів, яскравих емоцій, цікавих захоплень і нових перемог.

З подякою за високу соціальну місію!

Міністерство охорони здоров'я України висловило подяку Українському товариству глухих.

В умовах пандемії коронавірусної хвороби COVID-19 надзвичайно важливим є інформування населення з усіх питань, що стосуються вжиття запобіжних епідеміологічних заходів, профілактики та лікування цієї підступної і вкрай небезпечної хвороби. Особливе значення має забезпечення доступності важливої офіційної інформації, яку надають представники Міністерства охорони здоров'я України, для осіб з порушеннями слуху шляхом супроводу щоденних брифінгів МОЗ перекладом жестовою мовою.

У своєму листі Міністр охорони здоров'я В.К. Ляшко висловив подяку Українському товариству глухих за співпрацю зі створення рівних можливостей для глухих людей, за високу соціальну місію та можливість коректного спілкування.

Відбулася потужна подія

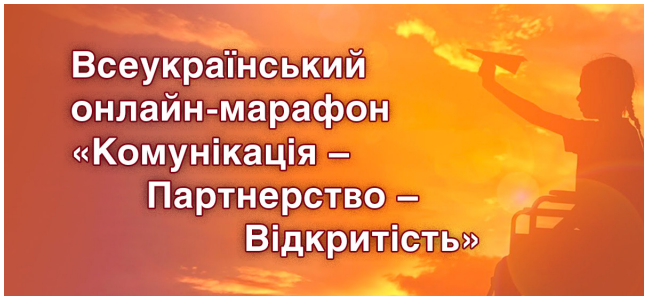

В Україні вперше відбулася унікальна подія, присвячена Міжнародному дню людей з інвалідністю, ініційована Урядовою уповноваженою з прав осіб з інвалідністю Тетяною Баранцовою.

Під час Всеукраїнського онлайн-марафону «Комунікація — Партнерство — Відкритість», який тривав 8 годин, відбулася відверта розмова про проблеми осіб з інвалідністю за участі керівників центральних органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій, регіональних представників Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю, керівників і представників громадських організацій осіб з інвалідністю.

Участі в онлайн-марафоні в УТОГ передувала велика підготовча робота. Зокрема, завчасно зібрано близько 50 запитань і пропозицій стосовно проблем, які хвилюють глухих. У формуванні запитань взяли участь як спеціалісти виконавчого апарату ЦП УТОГ, так і працівники обласних організацій УТОГ на місцях. Окремо хочеться відзначити активну участь у цій роботі Київської, Сумської, Тернопільської, Закарпатської, Полтавської, Вінницької, Рівненської, Харківської, Волинської та Миколаївської обласних організацій УТОГ.

Зокрема, УТОГ виніс на обговорення наступні питання: забезпечення слуховими апаратами; прийняття Закону про українську жестову мову; наявність проблем з викликом швидкої медичної допомоги; забезпечення санаторно-курортними путівками дітей та дорослих з порушеннями слуху; необхідність внесення змін до переліку виробництв і професій, в яких протипоказана робота особам з порушеннями слуху; організація на базі одного з геріатричних закладів групи для жестомовних осіб похилого віку; надання потужної техніки та якісного інтернет-зв'язку для дистанційного навчання дітей глухих та зі зниженим слухом; необхідність затвердження нових норм медичного огляду водіїв та кандидатів у водії з порушеннями слуху та багато інших.

Частина з них була озвучена під час марафону і отримані відповіді керівників профільних міністерств і відомств щодо шляхів їх вирішення.

Одразу зазначимо, що для осіб з інвалідністю зі слуху під час заходу забезпечували повну інформаційну доступність перекладачі жестової мови Світлана Баклицька і Мілана Брижак з Полтави, яким велика подяка за якісний переклад!

На завершення Всеукраїнського онлайн-марафону «Комунікація — Партнерство — Відкритість», Урядова уповноважена з прав осіб з інвалідністю Тетяна Баранцова зазначила, що на цьому робота не припиняється, а лише розпочинається, і планується докласти всіх зусиль для розв'язання цих наболілих проблем.

Власна інформація

На черговому засіданні Регіонального Секретаріату ВФГ по Східній Європі та Середній Азії

Президент ВФГ Джозеф Мюррей (Joseph Murray), директор РС ВФГ СЄСА Григор Григорян (Вірменія), секретар РС ВФГ СЄСА В'ячеслав Петелка (Молдова) 5 жовтня 2021 року провели чергове засідання Регіонального Секретаріату Всесвітньої федерації глухих по Східній Європі та Середній Азії (РС ВФГ СЄСА). У цій зустрічі взяли участь делегати 8 країн з тих 11, що входять до її складу: представники Азербайджанського громадського об'єднання «Підтримка глухих» — голова Камран Абасов та Амір Садігов, президент Громадської організації «Вірменський комітет глухих» Анна Папоян (Вірменія), представники Білоруського товариства глухих — голова Сергій Скуранович та заступник голови Тетяна Шейман, президент Товариства глухих Республіки Молдова Руслан Лопатюк, голова ГО «Киргизьке товариство сліпих і глухих» Марат Ташбаєв, представники Казахського товариства глухих — президент Сайлаугуль Омарханова та Лязатт Даюлбаєва, голова Узбецького товариства глухих Гузал Шодієва, представники Всеросійського товариства глухих — президент Станіслав Іванов та начальник відділу міжнародних проєктів ЦП В'ячеслав Климов.

Президент ВФГ Джозеф МЮРРЕЙ привітав усіх учасників засідання і виступив з інформаційною доповіддю про діяльність організації. Він звернув увагу присутніх на зміст символіки ВФГ, яка існує вже 70 років. Далі він розповів про те, які заходи пропагувала Всесвітня федерація глухих під час пандемії ковіду:

— виготовлення прозорих масок для зручності зчитування з губ;

— вимога, що будь-яка інформація про коронавірусну інфекцію повинна супроводжуватися перекладом жестовою мовою;

— дистанційна форма навчання має супроводжуватися перекладом ЖМ.

Джозеф Мюррей також проінформував, з чого формується бюджет ВФГ — це спонсорська підтримка, проєктна діяльність, гранти, членські внески. Він зосередив увагу на важливих для ВФГ датах — Міжнародному дні жестових мов та Міжнародному дні глухих. Президент наголосив на важливості діяльності молодіжної організації ВФГ, розповів про молодіжні табори, які вони проводять (через ковід робота цих таборів була призупинена), звернув увагу на якість інклюзивної освіти для глухих. Проінформував також про майбутню конференцію ВФГ в Таїланді, яка відбудеться 2022 року, і розповів про умови участі в ній.

Кожна з делегацій, які були присутні на засіданні Регіонального Секретаріату Всесвітньої федерації глухих Східної Європи та Середньої Азії, проінформувала про діяльність свого товариства глухих, зокрема з таких питань, як освіта, жестова мова, послуги з перекладу, фінансове становище Товариства, виробнича і соціальна діяльність, вплив пандемії COVID-19 на життя глухих в країнах, що входять до РС СЄСА тощо.

Камран АБАСОВ *(Азербайджан):* «Завданням нашого Громадського об'єднання «Підтримка глухих» є розвиток жестової мови та визнання її на державному рівні. В Азербайджані розроблено та запущено перший електронний словник жестової мови для людей з порушеннями слуху та мовлення (www.jestdili.az). Сайт розроблений за фінансової підтримки оператора стільникового зв'язку Nar, в рамках проєкту «Рідна жестова мова», який переміг на конкурсі «Соціальні проєкти», оголошеного Громадським об'єднанням «Регіональний розвиток» Фонду Гейдара Алієва.

На сайті розміщено пояснення до близько 3000 слів та словосполучень, а також зображення та відеоролики більш ніж 2100 жестів. У рамках проєкту створено робочу групу з розробки онлайн-словника за участю Міністерства праці та соціального захисту, Міністерства освіти, Азербайджанського державного педагогічного університету, а також працівників ГО «Підтримка глухих». Подробиці на https://www.nar.az/ru/news-details/jest-dili-lugeti/

Важливою проблемою залишається низька якість освіти для людей із порушеннями слуху. У 2019 році за підтримки Nar було реалізовано проєкт «Школа навчання» для людей з проблемами слуху. Його мета — допомогти їм придбати різні спеціальності та розширити можливості працевлаштування. Три групи з 15 осіб вивчали особливості професії кондитера, кухаря та моториста. Усього 45 осіб отримали сертифікати.

Цей проєкт також допоможе людям із порушеннями слуху знайти роботу після закінчення навчання. Перша «Школа навчання» пройшла у місті Баку. Надалі планується продовжити цей проєкт у регіонах.

Зараз готуємо новий проєкт із мережею магазинів Kontakt Home в Азербайджані й плануємо повністю пристосувати один із наших магазинів для людей з різними обмеженими можливостями. В рамках того ж проєкту ми хочемо навчити 30 співробітників Kontakt Hom жестовій мові, щоб у майбутньому вони могли обслуговувати наших клієнтів з порушеннями слуху.

Також разом із Росією ми зацікавлені у проведенні професійного чемпіонату DeafSkills, який плануємо провести у Баку в 2023 році».

Анна ПАПОЯН *(Вірменія):* «Я — президент молодої громадської організації «Вірменський громадський комітет глухих», яка була створена два роки тому. Вона виступає посередником між державою та глухими людьми, які стикаються з проблемами та не знають, як їх можна вирішити.

До цього я мала 10-річний стаж роботи в громадській організації «Вірменське товариство глухих».

Хочу зазначити, що у нас виникли складні умови у зв'язку з ковідом та війною. Але ми активно намагаємося працювати з перекладачами жестової мови. Я також з ініціативи Міністерства освіти є членом правління школи для глухих. Щодо школи можу зазначити, що у нас білінгвізм, є перекладач жестової мови, вчителі також знають жестову мову і діти навчаються у хороших умовах. Під час пандемії глухі діти навчалися дистанційно.

Також у нас є субтитрування для всіх трьох каналів новин, новини та дитячі програми також супроводжуються перекладом жестовою мовою. Під час пандемії коронавірусу глухі люди отримували достатньо інформації на телебаченні та через інтернет.

У подальших планах стратегії розвитку:

— покращувати якість жестової мови та кількість перекладачів жестової мови;

— збільшити кількість членів нашого Товариства (у нас близько 380 членів);

— забезпечити допомогу глухим з перекладом жестовою мовою, а також сприяти їм у вирішенні різних проблем.

Немає механізму виконання законів через відсутність фінансування. Державна підтримка відсутня, а також мало інших субсидій. Джерела доходів — це тендери та доходи від оренди майна».

Сергій СКУРАНОВИЧ *(Білорусь)*: «ГО «Білоруське товариство глухих» об'єднує 9571 члена, з них 8888 — з інвалідністю з порушеннями слуху.

Білоруське товариство глухих має 9 виробничих підприємств, на всіх підприємствах чисельність працюючих осіб з інвалідністю становить понад 50 відсотків від облікової чисельності. У середньому за 2020 рік на підприємствах Товариства працювало 2797 осіб, з них 1644 (58,8 %) — з інвалідністю.

Фінансування діяльності організації здійснюється за рахунок коштів, отриманих від вступних, членських внесків членів організації і доходів від виробничо-господарської (підприємницької) діяльності її підприємств.

До структури Товариства глухих в Білорусі входять 6 обласних організацій, наділених правами юридичної особи, та 45 первинних організацій.

Глухі спортсмени Білорусі досягають високих результатів на республіканських та міжнародних змаганнях.

В ГО «Білоруське товариство глухих» працює 56 перекладачів. За поточний 2021 рік обласними та первинними міжрайонними організаціями надано допомогу особам з порушеннями слуху у вирішенні 5319 різних питань, у тому числі 3569 — у перекладі жестової мови.

Активно проводиться роз'яснювальна робота з глухими з питань профілактики коронавірусної інфекції. Введено масковий режим. У школах-інтернатах діти під час 4-ї хвилі ковіду теж почали хворіти і переходити на самоізоляцію.

Оскільки я за освітою лікар, звертаю особливу увагу на необхідність вакцинації».

Сайлаугуль ОМАРХАНОВА *(Казахстан):* «У нас в Казахстані 17 тисяч осіб з інвалідністю зі слуху. У тому числі 15 тисяч є членами Товариства глухих.

Джерело фінансування Товариства глухих — за рахунок діяльності підприємств для осіб з порушеннями слуху та власних коштів нашої організації. Квота на держзамовлення для наших підприємств — приблизно 50 на 50.

Штат перекладачів жестової мови складається із 200 осіб. Виділено 60 годин безплатного перекладу ЖМ на рік. Послуги перекладу надаються на конкурсній основі. За переклад глухі нічого не платять, а ціни — десь 5-10 доларів на годину. У нас у Товаристві є проблема з перекладачами зі знанням міжнародної жестової мови».

Марат ТАШБАЄВ *(Киргизія):* «Ми — єдина держава на пострадянському просторі, де організація об'єднує осіб з інвалідністю із зору та слуху. У нас на обліку близько 9 тисячі членів, з них 4 тисячі мають проблеми зі слуху.

У нашого Товариства — 11 підприємств, переважно це меблеве та швейне виробництво. У рамках держзамовлень Міністерство праці оголошує конкурс і ми стикаємося з дуже жорстким контролем з боку Лічильної палати.

У Центральному правлінні нашого Товариства працюють 12 осіб, із них 2 глухих. Наша діяльність також спрямована на популяризацію творчої складової, багато конкурсів жестової пісні.

З 2017 року ми не можемо увійти до складу країн — членів ВФГ. Велике прохання до Президента ВФГ розглянути це питання та приєднати нас до Всесвітньої федерації глухих.

Під час локдауну було організовано навчання із перекладом жестовою мовою у режимі онлайн, відбувся перехід робітничих кадрів у надомний режим роботи, якщо це було можливо».

Руслан ЛОПАТЮК *(Молдова):* «У 2020 році у нас у Молдові у зв'язку з епідеміологічною ситуацією, пов'язаною з COVID-19, працівники Товариства працювали віддалено, багато зустрічей, семінарів та конференцій проводилися дистанційно за допомогою онлайн-зв'язку. Попереднє засідання Регіонального Секретаріату теж довелося проводити шляхом відеоконференції, на якій головою РС ВФГ СЄСА був обраний Григор Григорян (Вірменія).

Культурні та концертні заходи в Молдові проводилися онлайн, тобто виступи акторів проводилися без участі глядачів, а відзняті концерти та заходи передавалися через Фейсбук та через сайт Товариства.

Державна політика Молдови спрямована на інтеграцію та інклюзивне виховання молодого покоління (мається на увазі навчання дітей з повною або частковою втратою слуху в масових школах), але не створено жодних умов для цього (відсутність викладачів, які знають ЖМ, та перекладачів жестової мови). Листи з цієї проблеми, попри всі наші неодноразові звернення до Уряду РМ та до Міністерства освіти РМ, залишаються поза увагою.

У 2020 році наказом Міністерства освіти РМ закрито дві спецшколи й на цей час в Республіці Молдова, крім Придністровського регіону, залишилася єдина спецшкола для дітей з порушеннями слуху, один спеціальний дитячий садок і одне ремісниче училище (всі — у Кишиневі). Глухі поодинці розкидані за різними класами масових шкіл. Про яке нормальне навчання глухих дітей, яких не стало менше, можна говорити, коли в масових школах відсутні елементарні умови для дітей з порушеннями слуху? Відсутні фахівці, педагоги, психологи. З такими «інтегрованими» випускниками з масових шкіл нам доводилося зустрічатися та спілкуватися. На жаль, вони не володіють жестовою мовою, а якщо щось показували, то це були примітивні, знакові жести. Мало того, не могли по губах щось прочитати й навіть прості заяви не могли нормально написати...

Товариство глухих Республіки Молдова є єдиним засновником чотирьох спеціалізованих підприємств для глухих, з яких зараз працюють лише два. Кількість працівників — близько 120 осіб, з них 82 мають інвалідність зі слуху.

Підприємства здійснюють такі види діяльності:

— швейне виробництво, вироби із трикотажу (постільна білизна, рушники);

— послуги з надання в оренду виробничих, офісних, культурно-спортивних приміщень та споруд;

— послуги з організації відпочинку та здавання в оренду готельних кімнат, басейну на базі відпочинку;

— послуги з ремонтно-будівельних та монтажних робіт;

— архітектура, дизайн та проєктування будівель та споруд;

— будівництво житлових будинків.

Держава надає підтримку Товариству глухих РМ у вигляді фінансової допомоги (дотації) на придбання обладнання, сировини та матеріалів, на часткове відшкодування із соціального страхування для осіб з обмеженими можливостями та надання послуг глухим із перекладу. Жестова мова у Республіці Молдова визнана державною.

Під час пандемії було організовано брифінги з дотриманням рекомендації ВФГ. Також на сайті нашого Товариства ми дублювали інформацію з телевізійних каналів із перекладом ЖМ».

Гузал ШОДІЄВА *(Узбекистан):* «У Товаристві глухих я працюю близько 47 років. На обліку у нас 22 тисячі осіб, 10 підприємств та 14 обласних правлінь. У ЦП працюють 13 осіб.

Субсидування здійснюється через тендери та надання 5% квоти для глухих.

Основною проблемою залишається дуже низька якість освіти. Ми виступили з вимогою до Уряду — повернути жестову мову у програму шкільного навчання, адже матеріал подавався лише артикуляцією. Нас почули й ЖМ повернули до шкіл.

На зустрічі з президентом ми озвучили необхідність виділення квот для глухих. Поки що це питання опрацьовується».

Виступи делегатів XX з'їзду УТОГ

Продовження. Початок в № 11

Н.Б. АДАМЮК, делегатка від Полтавської облорганізації УТОГ, старша наукова співробітниця відділу навчання жестової мови Інституту спеціальної педагогіки і психології імені М.Д. Ярмаченка НАПНУ:

«Діяльність УТОГ за останні п'ять років дуже відрізняється від попередніх років. За звітний період УТОГ працював стабільно, хоча й були негативні моменти й кризові явища, зокрема, безцеремонне стороннє втручання в діяльність УТОГ людьми далекими від розуміння діяльності організації. І, звичайно, локдаун.

Уже майже два роки діють карантинні обмеження, є непоправні людські втрати. Але, попри всі ці негативні чинники, у нас багато позитивних результатів. Стиль роботи керівництва УТОГ дуже змінився, він став більш вільний, демократичний. Я пригадую, як було раніше і бачу сьогоднішні позитивні зміни. УТОГ наблизився до людей, вже немає такої дистанції.

Першою чергою, цьому сприяє забезпечення перекладу жестовою мовою через «Сервіс УТОГ», а також робота ВЗГ — групи для глухих жестомовних людей, які можуть безпосередньо звернутися до всіх зі своїми проблемами рідною мовою.

Є також Форум УТОГ, де глухі можуть вирішувати питання, писати, сперечатися. Це також «Гаряча лінія УТОГ», на яку будь-яка людина може звернутися і отримати відповідь. Це великий позитивний чинник у роботі керівництва УТОГ — в тому, що воно наблизилось до людей, працює для них. Відтак, будь-яка людина має впевненість в УТОГ.

Саме тому, попри всі негативні моменти і зовнішні втручання, глухі стали по-новому ставитися до УТОГ.

Зараз освітні заклади, школи тощо при наявності проблеми звертаються безпосередньо до Центрального правління УТОГ, бо впевнені, що отримають допомогу, а це говорить про те, що авторитет УТОГ зростає. Зростає авторитет й між пересічними людьми, для яких раніше УТОГ мав лише загальне значення, а зараз набуває такої значущої форми, що люди самі вибирають нашу організацію. Ті, хто мав сумнів раніше, зрозуміли, що УТОГ — це підтримка, до того ж суттєва підтримка, особливо завдяки «Сервісу УТОГ».

Я схвалюю ці нові форми роботи й вношу нові пропозиції, актуальні сьогодні для глухої людини. По-перше, слід враховувати, що глухі здебільшого не читають закони і не розуміються в них. Їм важко орієнтуватися у змінах, які відбуваються в житті й у соціумі. Тому пропоную в ЦП УТОГ створити потужний юридичний відділ для надання конкретної правової допомоги членам УТОГ.

Друга пропозиція, стосовно якої вже раніше хтось виступав на великому зібранні — про те, що треба піднімати питання перед державою про відкриття будинку-інтернату для глухих людей похилого віку. Хоч ними опікується Рада ветеранів (і це дуже добре), але є старенькі, які фактично вже не можуть вийти з дому, не можуть покликати на допомогу, діти їхні поїхали за кордон і батьки залишились самі. І, головне, немає спілкування. Таких в кожній області одна-дві особи. Вже треба думати про заклад на певній території (під Києвом, чи у Західній Україні біля інфраструктури), куди можна було б зібрати всіх одиноких глухих людей. У цьому закладі були б перекладачі ЖМ, волонтери, та й персонал закладу повинен добре знати жестову мову.

Ще, будь ласка, (це третя пропозиція) подумайте над тим, чи не пора поставити запитання, коли з'явиться психолог, який знає жестову мову? Адже є дуже багато людей, які потребують психологічної допомоги. У нас немає жодного психолога, який би вільно знав жестову мову і міг вільно поспілкуватися з глухими, а не через перекладача або батьків — бо це не те. Правильно я кажу? Дуже дякую.

І, звичайно, маю надати оцінку роботи ЦП УТОГ. Хоча є тільки дві: "задовільно" чи "не задовільно", я поставлю "відмінно"».

Л.В. УСЕНКО, делегат від Полтавської обласної організації УТОГ, голова Полтавської обласної організації УТОГ:

«У попередніх виступах інші делегати з'їзду вже висвітлили питання, які хвилюють і мене. Своєю чергою, я хочу зазначити один важливий момент, який стосується саме Полтави. Школу для глухих дітей у нашому місті планували закрити. Директор прийшла до нас, в обласну організацію УТОГ, з проханням допомогти відстояти цей навчальний заклад. Ми звернулися до міської влади, але там порозуміння не знайшли. Мовляв, складне питання…

Тоді ми звернулися до Центрального правління УТОГ, де знайшли повне розуміння й підтримку. Завдяки допомозі керівництва УТОГ ми змогли відстояти нашу школу і захистити наших дітей, яких хотіли перевести на інклюзивне навчання, яке, на моє тверде переконання, глухим зовсім не підходить.

Завдячуємо Центральному правлінню УТОГ за надану допомогу, бо без нього ми б це питання не вирішили. Зараз директор школи щоразу дякує УТОГ за те, що їх навчальному закладу була надана така необхідна підтримка.

Що стосується оцінки роботи ЦП УТОГ, я б сказав — найкраща оцінка».

В.М. ГЛОДІН, делегат від Волинської облорганізації УТОГ, Почесний член УТОГ:

«Шановні делегати! Ми зараз обговорюємо і приймаємо важливе рішення, а конкретно — так звану Конституцію нашого Товариства, це Статут УТОГ. І там кожна дрібничка повинна бути доведена до кінця. У преамбулі Статуту написано, що УТОГ — це громадська організація, яка має свій символ, прапор, гімн. Далі у проєкті Статуту абсолютно нічого про це не сказано. Треба вставити десь таку графу, що прапор, гімн і те, що називається атрибутами, рішення про зміну атрибутів приймається і затверджується з'їздом нашого Товариства або, можливо, Центральним правлінням, пленумом Центрального правління.

Далі, у нас кожний раз приймають в Почесні члени УТОГ, у мене відповідний нагрудний знак ще з радянських часів, ніяких змін у ньому немає. Символіку треба міняти, і я пропоную, щоб знак «За заслуги» був у срібному виконанні, а знак «Почесний член УТОГ» — з позолотою. Ви згодні? Добре.

Я розумію, які важкі зараз часи, як важко нам дається робота наших УВП. Що нам треба? Нам потрібна своя людина у Верховній Раді, депутат з юридичною освітою, грамотна людина. Питання це не просте, тому не треба відкладати це на вибори, а заздалегідь підготувати кандидатуру, а потім усіма силами її просувати, бо там, у Верховній Раді, є Валерій Сушкевич, він відстоює інтереси візочників, опорників, а нам допомагає

мало, у міру можливості, тому нам потрібна своя людина у Верховній Раді. Треба подумати, як це зробити.

Далі, тут виступали й казали, що треба нам Гімн УТОГ перекласти українською мовою. Переклад вже зроблено мною. Річ у тім, що сьогодні на порядку денному цього питання немає, можливо, доведеться його трішки відкласти.

Коли я на святкуванні 80-річчя Товариства питав у Юрія Петровича Максименка, чи він згоден, якщо я перекладу українською мовою Гімн УТОГ, він тоді відповів: «Вікторе Михайловичу, 15 років тому я написав Гімн УТОГ, а зараз, якщо хто може краще написати й українською, то будь ласка, я не проти».

Роботу нашого ЦП і президії вважаю сучасною і оцінюю "задовільно"».

Ю.Л. ГОРОЩАК, делегат від Львівської облорганізації УТОГ, директор Львівського ШП «Силует» УТОГ:

«Перш за все я хотів би від себе особисто і від членів УТОГ Львівщини передати вітання всім присутнім в цьому залі — як делегатам, так і гостям з'їзду.

Останні п'ять років були дуже непростими для нашої держави і для нашого Товариства. Було багато різних моментів, про які вже тут говорили. Це і посягання на власність Товариства, і різноманітні інформаційні рейдерські атаки. Але треба віддати належне керівництву Центрального правління Українського товариства глухих — у всіх тих моментах, які б вони не були складні, ми як Товариство вистояли і дали відсіч тим силам, які посягали на наше майно і відповідно на наше Товариство. Це напевно є одним з найважливіших в тому, що відбулося за цих п'ять років.

На жаль, ті ж п'ять років принесли нам ковід, і ми всі вже дуже добре знаємо, що таке локдаун і що таке різноманітні обмеження. Першою чергою, звичайно, це дуже сильно вдарило по підприємствах, по промисловості. Не є винятком і наші підприємства УТОГ, особливий вплив це мало на швейні підприємства, зокрема на ті з них, що працюють по виробництву міського одягу, адже частина наших підприємств на це зорієнтована і працює для забезпечення потреб Європи у міському одязі. Зараз через локдаун і карантинні обмеження кількість замовлень, вартість оплати цих замовлень дуже сильно впала. Попри те все, основна маса

наших підприємств все ж таки працювала, не зупинялася, ми змогли забезпечити людей роботою, забезпечити їх заробітною платою, що, я вважаю, дуже і дуже важливо для наших людей. Ви всі знаєте, що в багатьох колективах у нас є люди різні, є з подвійною інвалідністю, яким важко знайти себе десь у житті поза межами наших підприємств, поза межами нашого Товариства.

Окремо хотілося б подякувати керівництву Центрального правління за ту роботу, яка проводилася з питання забезпечення житлом і вирішення житлових проблем членів Товариства, за це вам дуже дякую, великий уклін від членів УТОГ Львівщини. Це для наших людей, напевно, одне із найважливіших питань, і ті кроки, та робота, яка була проведена для розв'язання цих питань, це дуже і дуже багато й дуже і дуже добре, за це вам окремо дякую. В цілому хотілось би надати оцінку роботи як «відмінно», але оскільки такої немає, то відповідно — «задовільно».

П.В. БАБІН-ТКАЧ, делегат від Одеської облорганізації УТОГ, студент Фахового коледжу Міжнародного гуманітарного університету, член Всеукраїнської молодіжної ради УТОГ:

«Доброго дня, шановні делегати та гості з'їзду! У мене є пропозиція щодо Статуту Українського товариства глухих. Одеська обласна організація надавала пропозиції щодо зміни термінології. Я хочу, щоб змінили назву посади «голова УТОГ» на «президент УТОГ», тому що бачу, що в різних міжнародних організаціях глухих людей найчастіше є президент. У Молдові, наприклад, та в інших країнах. Я пропоную, щоб керівник Українського товариства глухих теж мав таку посаду.

Щодо оплати членських внесків, у проєкті Статуту написано було, що звільняються від сплати учні навчальних закладів, але конкретно не визначено. Виходить, що студенти мають платити членські

внески, тому що вони отримують стипендію.

І прохання до керівництва, щоб більше залучати молодь до керівних органів ЦП, наприклад, до президії, до членів правління, тому що молодь — це майбутнє УТОГ».

Далі буде

Золотий ювілей

30 листопада відзначила золотий ювілей перекладачка жестової мови **Тетяна Іванівна МИСНІКОВА,** яка все своє свідоме життя допомагає людям з порушеннями слуху, оскільки виросла в сім'ї глухих батьків. 17 років сумлінної та самовідданої праці пані Тетяни в Миколаївській ТО УТОГ викликають повагу та вдячність.

Керівництво та колектив Миколаївської обласної організації УТОГ щиросердо поздоровляють Тетяну Іванівну з ювілейним днем народження.

Працю собі нелегку
Ви обрали:
Вона потребує і сил, і тривог,
Але Ви ніколи не шкодували,
Бо праця — це доля,
яку Вам дав Бог.
Радієм за Вас ми, за те,
що Ви з нами,
За долю щасливу,
за вдачу просту.
Бажаєм натхнення, гараздів,
успіхів,
Хай буде цікаво йти Вам
по життю!

З днем народження, Юрію Івановичу!

Чудового художника, неймовірно талановиту людину, організатора групової виставки живопису глухих художників — **Юрія Івановича ТЯМУШКІНА,** від усього серця вітаємо з днем народження. Адже йому виповнилося 85 років — благородна ювілейна дата!

Хочемо побажати Вам, шановний Юрію Івановичу, щоб кожен день надихав Вас на нові ідеї і творіння, щоб серце постійно співало і наповнювалося натхненням, щоб Ваше бачення світу залишалося прекрасним і добрим, щоб Ваше життя поєднувало великий успіх, світле щастя і загальну повагу. Бажаємо міцного здоров'я, добра і великих успіхів!!! З днем народження, Юрію Івановичу!!! Дякуємо, що Ви є у нас!

Художник, як і той поет,
Сюжет в собі переживає…
Він залишає в душах слід,
Хоча про наслідки не знає...

Поблизу дивишся — мазня,
Все так наляписто і криво...
А відійдеш — співа душа,
На полотні чарує диво.

Коштовний той мазок
чи штрих,
Й художника душа там сяє…
І чим картини довший вік —
Шедевр той безцінність має…

Те, що написано душею,
Залишиться у душах вічно.

Як смерть не владна
над рядком —
Митець живе хай нескінченно.

Шедеври він нехай творить,
Щоб світ став набагато
кращим.
Вже ранок, він іще не спить —
Творить, щоб стали ми багатші.

Від групи глухих художників — Лариса Ростоцька і Ярина Менько, газета «Наше життя»

Здоров'я та многая літа!

Педагог, історик, краєзнавець **Валентин Євгенович САКУН** 28 грудня відзначив ювілейний, 80-й день народження!

З цією визначною датою Валентина Євгеновича щиро вітають Полтавська обласна організація УТОГ, Всеукраїнська та обласна ради ветеранів УТОГ і газета «Наше життя» УТОГ, зичать йому здоров'я та многая літа, наснаги й плідної творчості, здійснення планів і мрій!

В.Є. Сакун все життя працював у Полтавській спеціальній школі для глухих дітей. На заслуженому відпочинку продовжує займатися улюбленим захопленням: збором історичних матеріалів для написання історичних книжок. Валентин Євгенович широко відомий не лише глухим Полтавщини, а й усієї України!

Ювілярці — наші вітання!

15 грудня виповнилося 80 років ветерану Хмельницької ТО УТОГ **Марії Миколаївні Кулик.**

Народилася Марія на Хмельниччині, в ранньому дитинстві втратила слух.

З 1947 до 1957 року навчалася в Кам'янець-Подільській спецшколі-інтернаті для глухих дітей. Після закінчення школи навчалася професії швачки й працювала на Кам'янець-Подільському УВП УТОГ, а у 1980 році Марія перейшла працювати на кабельний механіко-електронний завод чистильницею пластмасових деталей. У 1977 році пішла на заслужений відпочинок.

Її чоловік Анатолій через 47 років зустрівся з матір'ю, яку загубив під час війни, і Марія разом з ним переїхала до рідних чоловіка, які жили у Хмельницькому, щоб бути поряд з ними. На жаль, вже немає з нами Анатолія і його мами…

Марія Миколаївна має дочку і внучку, які проживають в Росії. Постійно спілкується з ними мобільним телефоном.

Марія Миколаївна завжди була і до сьогодні є активною учасницею художньої самодіяльності БК УТОГ, бере участь у громадському житті Товариства, надає допомогу людям старшого віку в придбанні продуктів, відвідує вдома людей, які не можуть пересуватися, а також шиє або переробляє одяг для учасників художньої самодіяльності БК УТОГ та бере участь в конкурсах, які проводяться в клубі «Ветеран».

Марія Кулик неодноразово оздоровлювалась у НВЦ УТОГ, а також брала участь у Всеукраїнському фестивалі художньої самодіяльності серед ветеранів УТОГ в Києві.

Шановна Маріє Миколаївно!

Хмельницька облорганізація УТОГ, ВСеукраїнська та обласна ради ветеранів УТОГ і друзі щиро вітають Вас з ювілейною датою!

Від щирого серця бажаємо здоров'я,
Без нього не милі всі добрі діла,
А Ваша енергія та сила
Нехай не згасають ніколи з літами.
Живіть до ста років на поміч всім людям.
Хай доля буде ласкава і щира!

З нагоди Міжнародного дня осіб з інвалідністю

Дніпро

Директор Дніпропетровського ОБК УТОГ В.Ф. Третьякова та голова обласної ради ветеранів УТОГ Г.І. Братко відвідали членів УТОГ у Наддніпрянському пансіонаті ветеранів, де зараз живуть 10 глухих осіб. Вони привезли їм яблука, якими поділилися наші нікопольські друзі, а також печиво і цукерки. Ганна Іванівна відвезла до пансіонату два своїх телевізори: у неї вдома новий, а стара техніка ще добре працює, тож нехай ще послужить. Звісно, ці несподівані подарунки підняли настрій

мешканцям пансіонату. А УТОГ своїх не кидає, пам'ятає і завжди приходить на допомогу, де б вони не знаходилися.

Житомирщина

Члени Коростенської ТО УТОГ завжди беруть активну участь у всіх заходах м. Коростеня: проводять цікаві зустрічі, виступають у художній самодіяльності, запрошують до себе фахівців, які проводять бесіди і дискусії з членами організації. Тому про їх діяльність добре знає місцева влада, і саме у Міжнародний день людей з інвалідністю міський голова Коростеня нагородив грамотою за сумлінну роботу голову ТО УТОГ Валентину Іллівну Яненко.

Ужгород

Голова Закарпатської облорганізації УТОГ Н.С. Булеца завітала на Ужгородське УВП №2 УТОГ та в його гуртожиток. Працівники підприємства та ветерани з числа його колишніх працівників, які проживають у гуртожитку, отримали допомогу — продуктові набори. Ця допомога була дуже доречною напередодні новорічних свят.

Біла Церква

У Білоцерківському будинку культури УТОГ відбулася виставка робіт декоративно-прикладного мистецтва «Руками створена краса», присвячена Міжнародному дню людей з інвалідністю. Свої вишивки для виставки надали активістки Будинку культури УТОГ: Н.М. Малютіна, О.В. Ткачук, Г.В. Ракітіна. Це неймовірні картини, які зачаровують своєю красою!

Мелітополь

Напередодні 3 грудня керівники та активісти громадських організацій, які займаються проблемами людей з інвалідністю, зустрілися за філіжанкою чаю з мелітопольськими чиновниками для неформального спілкування.

Учасників зустрічі вітала перший заступник міського голови Ірина Рудакова. Вона вручила подяки виконавчого комітету членам організацій, які об'єднують осіб з інвалідністю, за активну життєву позицію, силу духу та особистий внесок у розвиток громадської діяльності у Мелітополі.

Серед інших нагороду отримала член Мелітопольської територіальної організації Українського товариства глухих Тетяна Яремко.

Міська влада також презентувала кожній громадській організації термопот (чайник і термос в одному).

Київ

У творчому настрої, з пензлем у руках зібралися 5 грудня члени Київської організації УТОГ на майстер-клас з розпису футболок та екосумок відомої глухої художниці Галини Інгули.

Всі учасники малювали старанно і результат виправдав очікування: вийшли чудові витвори мистецтва. Особливо старалася наймолодша учасниця — Моніка Валова, їй лише 6 років.

Дякуємо Надії Свиридовській та Інгулі Галині за чудовий майстер-клас з розмальовування футболок та екосумок. Усі отримали великий позитив та задоволення!

Львів

Життя в карантинних обмеженнях змусило нас працювати по-іншому. З нагоди Міжнародного дня людей з інвалідністю проведено обласний онлайн-конкурс жестової пісні «Мелодія душі» і екскурсія містом Броди. В рамках онлайн-проєкту «Соціальний захист — доступне жестовою мовою» надана інформація з різних законодавчих питань. Члени УТОГ взяли участь у мистецькій виставці та в Етношоу.

Сарни

Сарненська територіальна організація УТОГ, що в Рівненській області, об'єднує осіб з порушеннями слуху Сарненського та Вараського районів. До Міжнародного дня осіб з інвалідністю тут проведені бесіди, організована виставка робіт художньо-прикладного мистецтва людей з порушеннями слуху та вечір відпочинку «Почуй себе у цьому світі». Активісти територіальної організації включились у роботу з підготовки та проведення заходів, проявляли ініціативу та пропонували свої ідеї.

Для проведення вечора відпочинку звернулись з клопотаннями до приватних підприємців та отримали продукти харчування для організації святкового столу. Також благодійна організація з м. Рівне (представник — Анатолій Торчило) надала гуманітарну допомогу та харчові продукти. Висловлюємо щирі слова подяки цим людям за їх благодіяння.

Під час проведення культмасового заходу «Збираємо тепло сердець», присвяченого Міжнародному дню осіб з інвалідністю та 25-річчю фізкультурно-спортивного клубу «Повір у себе», неодноразові переможці спортивних змагань були нагороджені грамотами голови Сарненської районної ради та міського голови.

Триває надання особам з порушеннями слуху продуктових пакетів, отриманих від корпорації «Братерство без кордонів» та підготовка святкових культмасових заходів.

Більше фото – на 3 стор. обкладинки

Стан перекладацької діяльності в Україні

Олександр ТРИКІН

Після революції 1917 року почали активно створюватися громадські угрупування глухих. Метою заходів, які проводили активісти, було, перш за все, об'єднання глухих громадян, спільне розв'язання різноманітних проблем, які супроводжують осіб з вадами слуху протягом усього життя. Під час вирішення питань соціального захисту, освітніх проблем, організації культурного дозвілля, виникла гостра потреба у спілкуванні глухих з оточуючими. Подолати комунікативні перешкоди мали чуючі, які добре володіли засобами спілкування глухих. З'явилася необхідність підготовки перекладачів для роботи в товариствах глухих.

З резолюції І з'їзду глухонімих в Москві 1917 року щодо розвитку перекладацької діяльності, зокрема, підготовки перекладачів-дактилологів (доповіді С.П. Соколова, Г.В. Торопова, А.Я. Удаля стосовно участі перекладачів у судах), можна зробити наступні висновки:

1) до офіційного введення суто усного методу в освіті глухих вчителі знали основи ЖМ та залучалися до участі в судових справах в якості перекладачів;
2) ці послуги в судах були платними;
3) глухонімі нерідко були жертвами безвідповідальних «перекладачів» з числа вчителів;
4) свідомі глухі вже на початку XX сторіччя порушували питання про етику перекладача, його професійну компетентність;
5) порушено питання про носіїв ЖМ — ними були «глухонімі, та й то не всі»;
6) лише глухонімі можуть визначати ту чи іншу особу придатною для роботи в якості перекладача.

У цих висновках міститься вся проблематика перекладу ЖМ, актуальність підготовки перекладачів для товариств глухих. Яким повинен бути перекладач? Де його взяти? З сімей глухих? Але як бути, якщо «освітній ценз» недостатній? Навчати, готувати? Як і де? За які кошти? Хто повинен давати оцінку? Видавати посвідчення?

Дефіцит професійних перекладачів відчувався ще тривалий час. Чим більше відкривалося відділів товариств глухих в областях, тим більше зростала потреба в професійних перекладачах. Але питання підготовки перекладачів почало вирішуватися лише на початку 1930-х років, коли глухі почали навчатися на робітничих факультетах та працювати на підприємствах держпромисловості. Одна з перших перекладачів Н.В. Грязьова на з'їзді глухих в 1931 році заявила: «Щоб були перекладачі, нам необхідно в першу чергу звертати увагу на те, щоб у глухонімих батьків діти залишалися при них... А вже наше завдання — взяти їх до себе». Було порушено й питання зарплати: «Перекладачі одного розряду, однакової кваліфікації отримують різні ставки. Треба сказати, що нас, перекладачів, оцінювати та надавати гідну зарплату в змозі лише ви, глухонімі, і лише ви, тому що профспілка не займається нашою роботою».

Думка перекладача не залишилася поза увагою глухих, вже на початку 1930 року розпочато підготовку перекладачів на курсах. Товариство глухих відчувало велику потребу в кваліфікованих кадрах і запропонувало проводити курсову підготовку перекладачів на місцях. Згідно з програмою курсів, 200 годин відводилося на вивчення жестів, 40 годин — політграмоті, 40 годин — для ознайомлення з роботою громадських організацій.

Рада Міністрів СРСР в постанові від 27 грудня 1951 року № 4354 «Про заходи щодо боротьби з глухотою та глухонімотою та поліпшення обслуговування глухих та глухонімих» зобов'язала господарські органи мати для обслуговування глухих, які працюють на підприємствах, старших інструкторів, інструкторів-перекладачів і перекладачів. На 1 січня 1959 року 40% глухих, які працювали на підприємствах держпромисловості, були об'єднанні в групи, які обслуговували 500 інструкторів-перекладачів. За 4 роки їх стало вже 600.

Великий внесок для створення нової для того часу системи підготовки перекладачів зробив відомий знавець ЖМ, сурдопедагог, перекладач, директор Ленінградського відновлювального центру (ЛВЦ) Й.Ф. Гейльман. Ним було також розроблено навчальний план та програма курсів з підготовки перекладачів, які були затверджені 29 лютого 1960 року. Програма була розрахована на слухачів, які вивчають кальковане жестове мовлення (КЖм) «з нуля» протягом 8,5 тижнів занять (368 навчальних

годин), з яких 288 годин — це вивчення «системи мовленнєвих жестів глухих», дактилології, 24 години — вивчення «організації та методики перекладу». Кадри перекладачів для системи товариства глухих та держпідприємств готувались на спеціальних курсах підвищення кваліфікації керівних та інженерно-технічних працівників (з 1961 до 1968 р. на цих курсах за програмою Гейльмана Й.Ф. навчалось близько 200 перекладачів).

З 1972 року підготовка перекладачів на курсах проводилася за програмою, яка була розроблена А.Г. Геранкіною, доцентом кафедри сурдопедагогіки МДПІ. Програма була розрахована на 210 годин основного курсу (2 місяці навчання), слухачі отримували знання в обсязі 1500–2000 жестів.

З 1976 року було організоване навчання перекладачів у політехнікумі ЛВЦ (денна форма навчання на відділенні «Засоби спілкування нечуючих», термін навчання — 2 роки 6 місяців). Майбутнім перекладачам надавалися знання, головним чином, з КЖм. До речі, навчання глухих в ті часи було зорієнтовано на формування в них усного мовлення, роль жестової мови глухих довгий час залишалася поза увагою сурдопедагогів.

КЖм є штучною мовною системою, в якій жести виступають еквівалентами слів, тобто граматична будова КЖм повністю відповідає словесній мові.

В Україні до 1961 року перекладачів-дактилологів готували на короткотривалих курсах у Києві та Харкові. У вересні 1961 року було створено Курсову базу УТОГ — перший і основний навчальний заклад з підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів та спеціалістів УТОГ. Після закінчення курсів слухачі отримували документ, який надавав право займатися перекладацькою діяльністю на підприємствах і в організаціях УТОГ. З 1933 року до нинішнього часу підготовлено понад 2200 перекладачів ЖМ, з них понад 1400 — з 1961 року. Підвищили свою професійну кваліфікацію понад 1200 чоловік.

Пізніше Курсова база УТОГ була перейменована на Республіканські курси підготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів та спеціалістів УТОГ, а зараз це Навчально-відновлювальний центр (НВЦ) УТОГ.

За період з 1941 до 1971 року на допомогу перекладачам, батькам, педагогам шкіл для глухих та слабочуючих дітей було розроблено: «Мимический словарь» Тяжолова М.І. (1941), «Мова жестів глухих» Краєвського Р.Г. (1964), «Мимико-жестикуляционная речь» Іванюшевої Н.В. (1968), «Учебное пособие по мимике» Сапожникова І.А., Філяніної Т.Г. (1971).

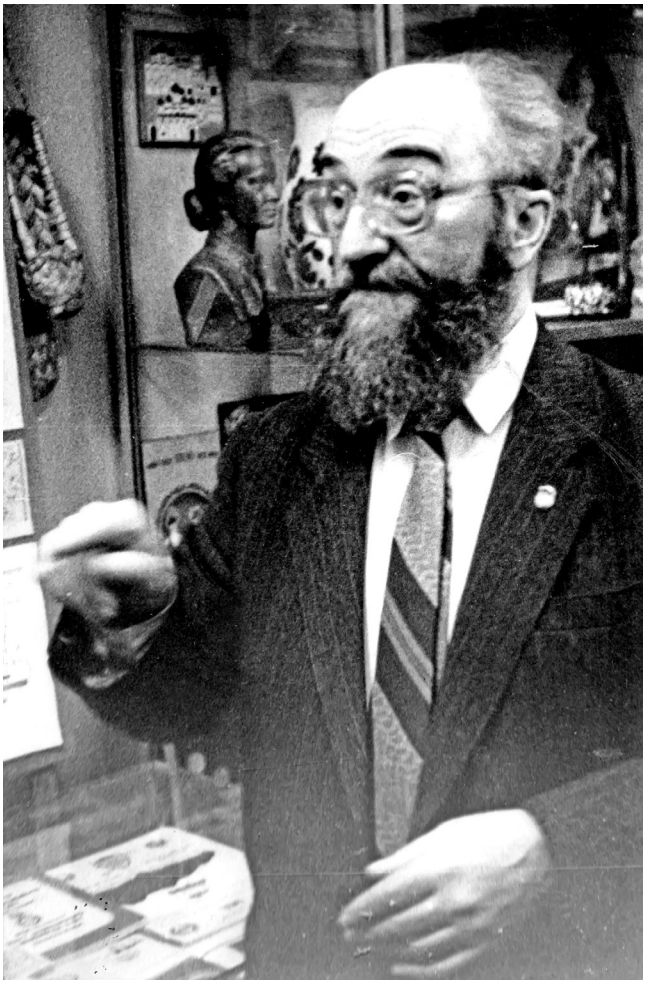

Гейльман Й.Ф.

На жаль, тривалий час не існувало чіткої системи підготовки перекладачів. Це стосується, перш за все, методик, програм, засобів викладання, форм закріплення отриманих знань, відсутності навчальних посібників, затверджених норм перекладу, кваліфікаційних характеристик та спеціалізацій перекладачів. До цього часу в класифікаторі професій записано «перекладач-дактилолог», що не є правильним визначенням професій перекладача ЖМ. Дактилологом (дактилологія — форма спілкування за допомогою дактильної абетки) може бути будь-яка людина, яка володіє саме дактилологією, але перекладачем мови глухих може бути та людина, яка добре володіє всіма засобами вербальної і невербальної комунікації: дактилологією, КЖм, ЖМ.

Останнім часом ставлення до ЖМ набуває нового змісту, це відображається і на системі підготовки перекладачів ЖМ. Так, у лютому 2007 року на курси підвищення кваліфікації перекладачів ЖМ на базі НВЦ УТОГ були запрошені викладачі з Москви: носій та дослідник ЖМ Т.П. Давиденко та директор Центру освіти нечуючих та

ЖМ Г.А. Комарова. Вони розкрили лінгвістичну структуру російської жестової мови (РЖМ), довели особливе значення використання природної ЖМ в процесі навчання та виховання глухих, розповіли про світові дослідження ЖМ, продемонстрували використання ЖМ в комунікативній діяльності глухих.

Російські фахівці на практичних заняттях намагалися довести, що КЖм відходить на другий план як штучна мовленнєва система, яка за допомогою жестів повністю дублює словесну мову, де жести виступають як еквіваленти слів. Звичайно, є жести, які використовуються і в ЖМ, і в КЖм, але це зовсім різні лінгвістичні системи. І розуміння глухими КЖм залежить від володіння глухою людиною словесною мовою. Світовий досвід доводить, що глуха людина має право вимагати від перекладача знання саме ЖМ, як цілком природного засобу спілкування глухих.

Уточнимо, що до 2007 року увага на курсах з підготовки перекладачів приділялась, головним чином, саме КЖм, а ЖМ вважалася побутовою, жаргонною, примітивною мовою. Викладачі курсів (навіть самі глухі) категорично забороняли використовувати природну ЖМ. Перекладачі з сімей глухих, звичайно, як правило, володіли ЖМ, але використовували її під час побутового спілкування в родині. Тривалий час КЖм було взірцем культури, грамотності спілкування з глухими. Зараз КЖм використовується, головним чином, під час перекладів офіційних заходів, лекцій, наукових конференцій тощо.

Важливим етапом у розвитку перекладацької діяльності стала розробка Положення про старшого інструктора, інструктора-перекладача з обслуговування глухих робітників на підприємствах міністерств і відомств СРСР і РРФСР, що сприяло створенню бази для підготовки інструкторів-перекладачів і відкрило ширші перспективи для роботи з глухими на державних підприємствах. Стосовно сфер їхньої професійної діяльності перекладачів ЖМ можна умовно поділити на кілька категорій: перекладачі закладів культури, навчальних установ, організацій, підприємств. На сьогодні в Україні близько 400 перекладачів ЖМ. Залежно від місця роботи визначаються специфічні обов'язки, але спільним для всіх перекладачів є надання інформаційних послуг, допомога глухим у подоланні комунікативних перешкод у будь-яких ситуаціях.

Далі буде.

(Друкується зі скороченнями за публікацією у збірнику наукових праць «Жестова мова і сучасність», випуск 3, 2008 рік)

Ірина ХАРЧЕНКО,
вчителька інформатики Одеської спецшколи № 91

У пошуках скарбів

В Одеській спецшколі № 91 в рамках вивчення інформатики 8 грудня відбувся квест, у якому взяли активну участь 15 учнів з різних класів. Їх поділили на 3 команди, щоб влаштувати змагання з проходження самого квесту.

Усі завдання були розроблені вчителем інформатики у програмі для проходження квестів в електронному вигляді. Такі квести вже кілька років проводяться за допомогою інформаційних технологій, а саме телефонів, браузерів та додаткових програм. Ці види змагань дуже подобаються дітям. Завдання відкриваються одне за одним — за умови, що учні вводять правильну відповідь. Всього було розроблено 32 різноманітних завдання, дітям потрібно було: написати, як звуть вчителів; написати правильну відповідь при вирішенні математичного прикладу; здійснити пошук слова, слів та літер у певному місці, яке вказано на фото із завданням; написати переклад слова англійською та українською мовами; написати назви країн та столиць; виписати зайве слово із запропонованого списку; порахувати, яка літера стоїть, під яким номером і навпаки; порахувати символи у реченні; написати час, який показує годинник; робота з календарем та місяцями — розшифрувати слово за допомогою квадрата Полібія; дати відповіді щодо складу дітей у школі; написати ім'я школяра, який на фото; агентське завдання.

Цього дня під час квесту діти показали свої знання не лише з інформатики, а й з інших шкільних предметів, вміння швидко та оперативно виконувати різноманітні завдання, а також користуватись додатковими програмами, які допомагають вирішити деякі завдання.

Такий вид квесту дітям дуже близький, тому що вони ростуть у світі інформаційно-комунікаційних технологій. Метою даного квесту було: поглибити знання в інформаційно-комп'ютерному напрямі, використовуючи різні види шифрування і кодування, ребуси; розширювати пізнавальні інтереси школярів; розвивати логічне мислення, увагу та пам'ять кожного учасника; формувати вміння аналізувати, робити висновки, сприймати пояснення вчителя та діяти за інструкцією; виховувати уважність та спостережливість; працювати в команді, виховувати командний дух; розширювати засвоєння нових знань, формувати вміння та навички застосування отриманих знань.

У ході змагання визначилися переможці. Отже, кращою стала команда у такому складі: Андрій Кирилович, Владислав Саган, Дмитро Кабанов, Анастасія Крештіна, Олександр Подопригора.

На другому місці команда, до якої увійшли: Руслан Кісіль, Руслан Яворський, Едуард Яковлев, Надія Левченко, Сергій Бурлак.

І на третьому місці команда, за яку виступали: Кирило Кирилович, Іван Портянкін, Марина Кабанова, Олександр Чебан, Вікторія Голобородько.

Усі поставлені цілі та завдання на цьому квесті були виконані у повному обсязі. Діти, як і вчитель, отримали море позитивних емоцій та із задоволенням чекають на новий квест.

Андріївські вечорниці у Рівному

Свято Андрія Первозванного вважається найбільшим передноворічним святом, яке відзначається 13 грудня. Андріївські вечорниці — одна з найцікавіших українських традицій, що крізь віки дійшла до нашого часу.

Для членів Рівненської обласної організації УТОГ це свято вже стало традиційним. Щороку члени Рівненської облорганізації УТОГ відтворюють обряди проведення давніх українських вечорниць, сповнені веселощів, жартів, ворожіння. Гості свята побачили справжнє українське дійство — жартували, співали, ворожили. Кульмінацією свята стала гра «Калита», учасниками якої були майже всі присутні глядачі, адже атмосфера дійства спонукала до розваг.

На Андрія, у Луцьку…

У Луцькому будинку культури УТОГ разом з Луцькою ТО УТОГ провели Андріївські вечорниці, на яких калиту гойдали, а хлопці та дівчата її кусали. Волинські господині наварили вареників та всіх пригощали. Були конкурси та загадки, сміх та радість, традиції та звичаї українського народу, тепле спілкування та чудова святкова атмосфера!

Дякуємо всім, хто взяв участь в наших вечорницях! А хлопцям, які їли калиту, щиро бажаємо в наступному році одружитися і нас на весілля покликати!

Долучилися до створення казки

Як найкраще відчути новорічно-різдвяний настрій? Певна річ, долучившись до створення казки!

Саме таку нагоду напередодні Дня святого Миколая група компаній Tolk подарувала дітям з інвалідністю зі слуху Українського товариства глухих — екскурсію на Клавдіївську фабрику ялинкових прикрас, де щодня створюють дивовижні речі!

З чого виготовляють прикраси, як створюють скляні кульки чи грибочки, годинники чи сердечка, звідки ідеї для розфарбовування, чому важливо ретельно перевіряти кожен виріб — про все це дівчатам і хлопцям розповіли майстри фабрики. А ще — доручили відповідальну місію: власноруч розфарбувати ялинкову прикрасу.

Ідея дуже сподобалася дітям, вони отримали величезне задоволення, а ще — солодощі. Сподіваємося, що новорічний настрій залишиться з ними надовго!

У Львові глухі віряни перекладали Євангеліє жестовою мовою

Ігор КОБЕЛЬ

У кінці жовтня в Українському католицькому університеті (УКУ) відбулася вже друга сесія перекладу Євангелія від Марка українською жестовою мовою. Проєкт відбувається у рамках українсько-американської співпраці. Профінансували другу робочу сесію німецькі партнери з Bistum Hildesheim – німецькі парафіяни з громади Дієцезії Гільдесгайму, без допомоги яких ця сесія була б неможливою, бо американські колеги профінансували лише першу літню навчально-тренувальну сесію. Проєкт триватиме до весни 2023 року. Учасниками самого перекладу Біблії є команда з глухих вірян з різних конфесій, більшість яких складають греко-католики. Єдина вимога в проєкті — це визнавати Ісуса Христа.

На сьогодні команда проєкту вже опрацювала майже вісім глав Євангелія від Марка. Першу навчально-тренувальну сесію ініціативи провели влітку цього року. Згідно з американською методикою DOT (Deaf Ownership Translation), яку запропонували Тим Маджіо та Браян Крос з організації Wycliffe Associates, упродовж курсу учасники опановували релігійний текст з експертами-перекладачами жестової мови і біблеїстами та священниками УКУ та з парафій, де літургія правиться жестовою мовою. Глухі спікери записували відеозаписи в телевізійній студії програми журналістики та медіакомунікацій, де вони передавали контекст зі Святого Письма українською жестовою мовою.

Зі слів очільника проєкту д-ра Ігоря Кобеля, керівника служби супроводу студентів з особливими освітніми потребами Деканату студентського життя УКУ, Україна стала першою країною Європи, яка спільно з американськими представниками та фінансовою підтримкою з Німеччини організувала подібний проєкт з жестовою мовою.

Професори Тілбурзького університету, які відвідували УКУ в той час, були вражені, спостерігаючи за дружною працею української команди. Професор Кейті Райзанен, заступник декана, керівник центру доступності (аналогу служби УКУ з супроводу студентів з особливими освітніми потребами) висловила спільну думку делегації: «Нам потрібно переймати ваш досвід, бо ми навіть не задумувалися над цією проблемою. Нам здавалося, що глухим достатньо читати текст Біблії».

Під час другої сесії в кінці жовтня робота тривала у декілька етапів двома командами: кожен з членів команди опрацьовував частину обраної глави з перекладачем жестової мови та священником або науковцем з біблістики і підбирав відповідний жест до того чи іншого слова; тоді учасник записував свою главу на відео. В другій половині дня обидві команди збирались разом, і кожен відеокліп обговорювався обома командами, а наостанок проходила верифікація всього відеозапису фахівцем. Складністю такого формату є те, що переклад Євангелія жестовою мовою має бу-

ти зрозумілим глухим і слабкочуючим українцям з різних регіонів України, бо мова в регіонах має діалектні особливості.

Додамо, що друга сесія відбулась за підтримки керівництва Українського католицького університету: декана філософсько-богословського факультету о. Юрія Щурка, в.о. завідувача кафедри біблійних наук о. Петра Терлецького та заступника декана філософсько-богословського факультету Тараса Тимо, а також о. Андрія Шестака, директора Школи журналістики та комунікацій.

Допомагали у роботі о. Олег Плішило, випускник Львівської духовної семінарії УКУ, який служить спільноті глухих і відправляє Літургію жестовою мовою, і о. Любомир Мостовий, директор Львівської спеціальної школи Марії Покрови для глухих дітей.

Під час роботи американські колеги постійно були на відеозв'язку, консультували всю команду, а також спілкувалися через перекладачів індивідуально з членами команди, надсилали методичні матеріали.

Команда отримала благословення з Риму від о. Генезія Віомара, Протоархімандрита Чину святого Василія Великого (ЧСВВ), якому належать авторські права на україномовний переклад Євангелія (переклад Івана Хоменка). Повідомлення про початок проєкту було опубліковане на вебсайті Синоду єпископів УГКЦ.

Завершення проєкту перекладу Біблії жестовою мовою планується у 2023 році.

Кінцевий відеопродукт перекладу поширять в інтернеті, зокрема на сайтах УКУ, УГКЦ та ПЦУ, а також він буде доступним на інших носіях для тих, хто не має доступу до інтернету.

Наталія КАЛИНИЧЕНКО

Тигр — чорний, водяний

Новорічна замальовка з жестами

Вони зустрілися в центрі, біля новорічної ялинки, яка недавно запалила свої веселі вогники. Ці вогники мерехтіли в їхніх очах і ніщо не могло затьмарити радості від їхньої зустрічі. Ніщо, абсолютно ніщо…

Вона знала, що йому важко її почути і потягла його далі від звуків музики — у маленький, припорошений снігом скверик, і стала так, щоб світло від ліхтаря падало на її губи, чітко промовляючи слова.

Вона: — А покажи, як буде жестами тигр…

Він: — Для тигра є два жести. Іноді їх поєднують, іноді говорять окремо. Перший — це три пальці на обох руках ось так розпрямляємо біля рота, як вуса, а другий — на грудях малюємо смуги. Адже тигр — вусатий, смугастий…

Вона: — Як цікаво! Влучно підмічено! А як сказати — чорний, водяний?

Він: — Ну, чорний — то пальцями доторкуєшся до волосся, бо воно у багатьох темне. А водяний — від слова вода, я тобі його раніше показував.

Вона: — Так, пам'ятаю… Руку тримаємо долонею вниз коло рота і немов плескаємо нею по воді.

Він: — А чого раптом ти питаєш саме про це — тигр, чорний, водяний?

Вона *(сміється):* — Тому що наступний, 2022 рік — Рік Тигра — чорного, водяного!

Він: — І ти вирішила привітати всіх жестами?

Вона: — Так! Запишу на відео і розішлю всім!

Він: — Всім глухим?

Вона: — Ні, не лише глухим, а всім, кого знаю! І побажаю всім щастя, здоров'я і добра в Новому році! Ось так! (жестами) ЩАСТЯ, ЗДОРОВ'Я І ДОБРА!

Запорізька обласна організація УТОГ

Закарпатська обласна організація УТОГ

Білоцерківська ТО УТОГ

З нагоди Міжнародного дня людей з інвалідністю 14-15 стор.

Львівська обласна організація УТОГ

Київська організація УТОГ

Одеська обласна організація УТОГ

Мелітопольська територіальна організація УТОГ

«Добрий принц Ріке» —

новорічна вистава в Культурному центрі УТОГ, 28 грудня 2021 р.

Фото П. МОРГУНОВА